

TÀI LIỆU MÔN TOÁN LỚP 11 HÌNH HỌC

I - PHÉP TỊNH TIẾN

1) tóm tắt lí thuyết

a) $T_{\vec{v}}(A) = A' \Leftrightarrow \overrightarrow{AA'} = \vec{v}$

b) $\begin{cases} T_{\vec{v}}(M) = M' \\ T_{\vec{v}}(N) = N' \end{cases} \Rightarrow \overrightarrow{MN} = \overrightarrow{M'N'}$

c) Biểu thức tọa độ: Với $\vec{v} = (x_0; y_0), M = (x; y), T_{\vec{v}}(M) = M'(x'; y')$ thì $\begin{cases} x' = x + x_0 \\ y' = y + y_0 \end{cases}$

2) Dạng bài tập

a) dạng 1: Cho điểm $A(x; y)$ tìm ảnh $A'(x'; y')$ là ảnh của A qua phép $T_{\vec{v}}$ với $\vec{v} = (x_0; y_0)$

CÁCH GIẢI:

ta có: $\begin{cases} x' = x + x_0 \\ y' = y + y_0 \end{cases}$

Vậy $A'(x + x_0; y + y_0)$.

b) Dạng 2: Cho đường thẳng $d: ax + by + c = 0$ tìm ảnh của d qua phép $T_{\vec{v}}$ với $\vec{v} = (x_0; y_0)$

CÁCH GIẢI:

Gọi d' là ảnh của d qua phép $T_{\vec{v}}$ với $\vec{v} = (x_0; y_0)$

Cách 1:

Với $M = (x; y) \in d$ ta có $T_{\vec{v}}(M) = M'(x'; y') \in d'$. Áp dụng biểu thức tọa độ của phép $T_{\vec{v}}$:

$$\begin{cases} x' = x + x_0 \\ y' = y + y_0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = x' - x_0 \\ y = y' - y_0 \end{cases}$$

Khi đó ta có

$$d': a(x' - x_0) + b(y' - y_0) + c = 0 \Leftrightarrow ax' + by' - ax_0 - by_0 + c = 0$$

Vậy pt của d' là: $ax + by - ax_0 - by_0 + c = 0$

Cách 2:

Ta có d và d' song song hoặc trùng nhau, vậy d' có một vec tơ pháp tuyến là $\vec{n} = (a; b)$. Ta tìm 1 điểm thuộc d' .

Ta có $M\left(0; -\frac{c}{b}\right) \in d$, ảnh $M'(x'; y') \in d'$, ta có

$$\begin{cases} x' = 0 + x_0 = x_0 \\ y' = -\frac{c}{b} + y_0 \end{cases}$$

Phương trình của d' là

$$a(x - x_0) + b\left(y + \frac{c}{b} - y_0\right) = 0 \Leftrightarrow ax + by - ax_0 - by_0 + c = 0$$

II - PHÉP ĐỐI XỨNG TRỤC (Xét trục Ox, trục Oy tương tự)

1) tóm tắt lí thuyết

a) $D_d(M) = M' \Leftrightarrow d$ là trục trung trực của MM'

b)
$$\begin{cases} \mathbb{R}_d(M) = M' \\ \mathbb{R}_d(N) = N' \end{cases} \Rightarrow M'N' = MN$$

c) Biểu thức tọa độ của phép trục Ox

$$\begin{cases} x' = x \\ y' = -y \end{cases}$$

d) Biểu thức tọa độ của phép trục Oy

$$\begin{cases} x' = -x \\ y' = y \end{cases}$$

2) Bài tập

a) dạng 1: Cho điểm $A(x; y)$ tìm ảnh $A'(x'; y')$ là ảnh của A qua phép $\mathbb{R}_{Ox}$

CÁCH GIẢI:

Ta có:
$$\begin{cases} x' = x \\ y' = -y \end{cases}$$
 vậy $A'(x; -y)$

b) Dạng 2: Cho đường thẳng $d: ax + by + c = 0$ tìm ảnh của d qua phép $\mathbb{R}_{Ox}$

CÁCH GIẢI:

+) Gọi d' là ảnh của d , ta cần tìm pt của d' .

Cách 1:

Với $M = (x; y) \in d$ ta có $\mathbb{R}_{Ox}(M) = M'(x'; y') \in d'$, Áp dụng biểu thức tọa độ của phép $\mathbb{R}_{Ox}$

$$\begin{cases} x' = x \\ y' = -y \end{cases}$$

Khi đó ta có $ax' - by' + c = 0$

Vậy pt của d' là $ax - by + c = 0$

Cách 2:

Ta có 2 điểm $M\left(0; -\frac{c}{b}\right), N\left(-\frac{c}{a}; 0\right) \in d$, Gọi ảnh của chúng lần lượt là

$$M'\left(0; \frac{c}{b}\right), N'\left(-\frac{c}{a}; 0\right) \in d'$$

Phương trình của d' là

$$\frac{x-0}{-\frac{c}{a}-0} = \frac{y-\frac{c}{b}}{0-\frac{c}{b}} \Leftrightarrow -\frac{c}{b}x + \frac{c}{a}y - \frac{c^2}{ab} = 0 \Leftrightarrow ax - by + c = 0$$

III - PHÉP ĐỐI XỨNG TÂM

1) tóm tắt lí thuyết

a) $\mathbb{R}_I(M) = M \Leftrightarrow \overline{IM} = -\overline{IM}'$

$$b) \begin{cases} \mathbb{R}_I(M) = M \\ \mathbb{R}_I(N) = N' \end{cases} \Rightarrow \overrightarrow{M'N'} = -\overrightarrow{MN} \Rightarrow M'N' = MN$$

c) Biểu thức tọa độ của phép đx tâm $O(0;0)$ $\begin{cases} x' = -x \\ y' = -y \end{cases}$,

2) Bài tập

a) dạng 1: Cho điểm $A(x; y)$ tìm ảnh $A'(x'; y')$ là ảnh của A qua phép $\mathbb{R}_O$

CÁCH GIẢI:

Ta có: $\begin{cases} x' = -x \\ y' = -y \end{cases}$

b) Dạng 2: Cho đường thẳng $d: ax + by + c = 0$ tìm ảnh của d qua phép $\mathbb{R}_O$

CÁCH GIẢI:

+) Gọi d' là ảnh của d , ta cần tìm pt của d' .

Cách 1:

Với $M = (x; y) \in d$ ta có $\mathbb{R}_O(M) = M'(x'; y') \in d'$, Áp dụng biểu thức tọa độ của phép $\mathbb{R}_O$

$$\begin{cases} x' = -x \\ y' = -y \end{cases}$$

Khi đó ta có $-ax' - by' + c = 0$

Vậy pt của d' là $ax + by - c = 0$

Cách 2:

Ta có d và d' song song hoặc trùng nhau, vậy d' có một vec tơ pháp tuyến là $\vec{n} = (a; b)$. Ta tìm 1 điểm thuộc d' .

Ta có $M\left(0; -\frac{c}{b}\right) \in d$, ảnh $M'(x'; y') \in d'$, ta có

$$\begin{cases} x' = 0 \\ y' = \frac{c}{b} \end{cases}$$

Vậy d' có phương trình là: $a(x-0) + b\left(y - \frac{c}{b}\right) = 0 \Leftrightarrow ax + by - c = 0$

IV - PHÉP QUAY

1) lí thuyết:

a) $Q_{(O;\alpha)}(M) = M' \Leftrightarrow \begin{cases} OM = OM' \\ (\overrightarrow{OM}; \overrightarrow{OM}) = \alpha \end{cases}$

b) $\begin{cases} Q_{(O;\alpha)}(M) = M' \\ Q_{(O;\alpha)}(N) = N' \end{cases} \Rightarrow M'N' = MN$

2) Bài tập:

a) Dạng 1 : Cho điểm $A'(a';b')$ CM nó là ảnh của điểm $A(a;b)$ qua phép quay tâm O góc quay α , với $\alpha = \pm 90^\circ, \pm 60^\circ$.

CÁCH GIẢI:

+) Nếu $\alpha = \pm 90^\circ$ ta có:

$$Q_{(O;\pm 90^\circ)}(A) = A' \Leftrightarrow \begin{cases} OA' = OA \\ (OA';OA) = \pm 90^\circ \end{cases}$$

Để CM $OA' = OA$ ta CM $|\overrightarrow{OA'}| = |\overrightarrow{OA}| \Leftrightarrow \sqrt{a'^2 + b'^2} = \sqrt{a^2 + b^2}$

Để CM $(OA';OA) = \pm 90^\circ$ đầu tiên ta CM $OA' \perp OA \Leftrightarrow \overrightarrow{OA'} \cdot \overrightarrow{OA} = 0 \Leftrightarrow a'a + b'b = 0$

NX trên hệ trục tọa độ chiều quay từ A đến A' là dương hay âm, từ đó suy ra $(OA';OA) = 90^\circ$ hoặc $(OA';OA) = -90^\circ$ tùy theo đề bài.

+) Nếu $\alpha = \pm 60^\circ$ cách giải tương tự, để CM $(OA';OA) = \pm 60^\circ$ ta có thể CM tam giác OAA' đều, rồi NX trên hệ trục tọa độ.

b) Dạng 2 : Cho đường thẳng $d : ax + by + c = 0$ tìm ảnh của d qua phép $Q_{(O;\alpha)}$ với $\alpha = \pm 90^\circ, \pm 60^\circ$

CÁCH GIẢI:

Ta tìm tọa độ của 2 điểm A', B' lần lượt là ảnh của 2 điểm A, B thuộc đường thẳng d qua $Q_{(O;\alpha)}$. Nên chọn A, B lần lượt là giao của d với các trục tọa độ. Khi đó ảnh của d là đường thẳng A'B'.

BÀI TẬP VẬN DỤNG

Bài 1. trên mp tọa độ Oxy cho 2 điểm $A(1;2), B(2;0)$. Đường thẳng d đi qua A và vuông góc với AB.

- a) Tìm ảnh của A, B, d qua phép tịnh tiến theo vec tơ $\vec{v} = (1;1)$
- b) Tìm phương trình của đường thẳng d_1 sao cho phép tịnh tiến theo vec tơ $\vec{v} = (1;1)$ biến d_1 thành d.

Bài 2. Trên mp tọa độ Oxy cho điểm $A(1;-1)$, đường thẳng d đi qua A và vuông góc với đường thẳng $d_1 : 2x + y + 1 = 0$.

- a) tìm ảnh của A và d qua phép đx trục Ox.
- b)* Tìm ảnh của A qua phép đối xứng trục d_1

Bài 3. Trên mp tọa độ Oxy cho điểm $A(0;2)$, đường thẳng $d : x + y + 1 = 0$.

- a) Tìm ảnh của A và d qua phép đối xứng tâm O.
- b)* Tìm ảnh của d qua phép đối xứng tâm A.

Bài 4. Trên mặt phẳng tọa độ cho tam giác đều ABC cạnh bằng 4 (Như hình vẽ)

- a) Tìm ảnh d' của đường thẳng AC qua phép quay tâm O góc quay 90° .
- b) Xác định góc giữa AB và d'

